

ישיבות המליאה

שנת התשמ"א

הישיבה המאה ארבעים ושמונה (קמ"ח)

ביום רביעי, ט' בשבט התשמ"א (14 בינואר 1981), בשעה שלוש אחה"צ, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים א' אבן-שושן, ש' אברמסון, ע' אורנון, ש' אירמאי, ע' איתן, י' בלאו, ז' בן-חיים, נ' ברגרין, א' ברוידא, ג' גולדנברג, א' דותן, א' הלקין, ש' מורג, א' מירסקי, ש' מלצר, ד' סדן, גב"ע צרפתי, ח' רבין, י' רצהבי, י' שבטיאל, מ' שלי.
החברים היועצים האדונים ח' איזק, ש' הראבן, ד' טנא, מ' מייזלש, מ' מיקס, י' מנצור, א' פורת.
עובדי האקדמיה הגברות ש' בהט, ע' קלון, ה' שי, ו' שלומי, והאדונים נ' אפרתי, א' בנדויד, י' לוי ור' מירקין.
חבר הוועדה לרפואת שיניים, פרופ' י' סלע.

התנצלו: האדונים א"א אורבך, מ' בר-אשר, מ' ולנשטיין, ש' ייבין, א' מגד, מ' מדן, ע"צ מלמד, ד' פגיס, ע' פליישר, מ"צ קדרי.

סדר היום: א. הודעות

- ב. אישור זיכרונות הדברים של ישיבות המליאה קמ"ז-קמ"ז
- ג. דו"ח על פעולות המנהלה
- ד. סקירת המזכירות המדעית
- ה. אישור מונחים
 1. ברפואת שיניים, לקט ראשון
 2. במתמטיקה, פרק ראשון (C-A)
 3. בקשר ואלקטרוניקה
 4. בשימוש כללי

א.

הא' בן-חיים (יו"ר): גבירותיי ורבותיי,

אנו מתכנסים היום לישיבת מליאה ראשונה בשנה זו, שנת התשמ"א, באיחור מן הרגיל בכל השנים הקודמות. מתברר שהאיחור הוא כפול, גם איחור של מחצית השעה בפתיחת הישיבה וגם איחור שיש לו סיבה המצדיקה אותו, כפי שיתברר בהמשך הדברים.
אני מקדם בברכה את באי הישיבה. יש עמנו אורח, הפרופ' סלע, חבר הוועדה למונחי רפואת שיניים. ביקשנו ממנו לבוא לישיבת המליאה שמא נהיה זקוקים לעזרתו, בשעה שמונחי רפואת השיניים יעמדו לדיון. אני מודה לו על שנענה לבקשתנו.

המליאה בוודאי תצטרף עמי להביע השתתפות האקדמיה בצערם של חברינו האדונים אבן-שושן ורבין על האסון שפגע בהם ובמשפחותיהם. תהיה לכם עבודתכם המסורה והחשובה ללשון העברית ובאקדמיה ללשון העברית מקצת נחמה.

ומן האבל לשמחה. אנו נוהגים להודיע על דברים שקרו בין מליאה למליאה. קשה לעקוב אחרי מאמרים שחברי האקדמיה מפרסמים בתקופה שבין מליאה למליאה, אבל כאשר מתפרסמים ספרים אנו מבקשים לברך את מחבריהם. בתקופה זו התפרסמו שני ספרים חשובים, האחד של הגב' הראבן, בשם "בדידות", קובץ סיפורים, והשני של חברנו הא' מגד, "מסע באב". אף מי שעדיין לא הספיק לקרוא את הספרים אלא רק את הביקורת עליהם, יודע עד כמה הספרים הם חשובים, ובוודאי יקרא אותם.

הא' זותן: הא' קדרי פרסם את ספרו "עגנון רבי־סגנון".

הא' בן־חיים: אני מצרף את ברכתנו לא' קדרי על פרסום ספרו. הצטדקו חברים שלא יכלו לבוא לישיבת המליאה, אחדים מהם מחמת מחלה. להם אנו שולחים ברכת רפואה שלמה.

בישיבת המליאה האחרונה הודענו על פרישתו של הא' מן מתפקידו, תפקיד המזכיר המדעי באקדמיה. הוא נבחר לחבר האקדמיה, אבל לא יכול היה לבוא היום לישיבה. באותה ישיבה הודענו על מינויה של הגב' ד"ר הדסה שי לתפקיד זה. הגב' שי קיבלה עליה את התפקיד לפי שעה לשנתיים. היא מוסיפה להיות מרצה בכירה לעברית באוניברסיטת בן־גוריון והחלה בפעולתה בחודש חשוון. אנו מאחלים לה הצלחה בתפקידה. וזאת לזכור: הצלחת מזכיר באקדמיה נמדדת גם במידת הלחץ שהוא מפעיל על חברי האקדמיה להשתתף בעבודה המעשית של האקדמיה.

שמעתי שנצטרפה ללשכה בחיפה עובדת מדעית חדשה, הגב' ענת קלין. אני מברך אותה שתצליח בתפקידה.

סוף סוף יצא לאור ספר זיכרונות האקדמיה לשנים תשל"ד-תשל"ז. אלה שלא קיבלו אותו עדיין יקבלוהו בגמר ישיבת המליאה. יש לנו יסוד לתקווה, כי מעתה יצאו הזיכרונות במועדיהם, בתום כל שנה של דיונים. הדבר תלוי גם בחברים. אתם מתבקשים להגיה יפה יפה את דבריכם לפי הטופס המוגש לכם במשוכפל, כי להבא יתפרסמו הדברים כפי שהם נתונים בטופס. זה יחיש את קצב הפרסום.

ב.

הא' בן־חיים: לאחר ההודעות והברכות אנו עוברים לסעיף השני: אישור זיכרונות הדברים של ישיבות המליאה קמ"ו-קמ"ז. גם אם נאשר את זיכרונות הדברים ותעינו היטב בחומר, כל תיקון, כולל סגנוני, שאדם מבקש שייעשה בדבריו, צריך להישלח למזכירות המדעית בהקדם. אם אין הערות, נאשר את זיכרונות הדברים.

זיכרונות הדברים של ישיבות המליאה קמ"ו-קמ"ז אושרו.

ג.

הא' בן־חיים: נעבור לסעיף הבא: דו"ח על פעולות המנהלה בין מליאה למליאה. אסקור בקצרה את עיקרי הדברים שעלו בדיוני המנהלה מאז הישיבה האחרונה של המליאה, שהתקיימה בחודש אלול התש"ם.

(א) עורך "לשונו" הא' אברמסון ביקש מוועד הפרסומים שישחרר אותו מתפקידו עם גמר הדפסת כרך מ"ד של "לשונו". עכשיו נמצאת בדפוס החוברת האחרונה של כרך מ"ד. הא' אברמסון ערך את "לשונו" שמונה שנים. יו"ר ועד הפרסומים הא' מירסקי ואנוכי ניסינו לשדל אותו ולהשפיע עליו שימשיך עוד זמן-מה בעריכה, אבל שידולינו לא הועילו. ועד הפרסומים הציע את התפקיד לא' בלאו, שהיה מועמד לכך לפני שנים. לשמחתנו הוא נענה וכבר החל בפעולתו.

על דעתכם וברשותכם אביע גם בישיבה זו את תודתנו והוקרתנו לא' אברמסון על עבודתו החשובה והמוצלחת מאוד, עבודה הכופה טובה לבעליה. לא דבר קל הוא להוציא כתב עת מדעי בסדירות ולפרסם בו רק את הראוי וההולם את הרמה המדעית של כתב העת ואת המוסד שבשמו הוא מתפרסם. הערותיו המחכימות של העורך בסופי חוברות מעידות על הקשיים שנתקל בהם ועל פתרונותיו הטובים.

אנו מביעים איחולים לעורך החדש הא' בלאו. בוודאי ישמח כל אחד מן החברים לסייע לו במה שיתבקש.

(ב) נושא שני שדנה בו המנהלה הוא זירוז עבודת המליאה. כזכור לכם, הוחלט בישיבת המליאה האחרונה לכוון ועדה לסייע לנשיאות בבירור שתי בעיות דחופות: האחת - איך להגדיל את מספר המשתתפים בעבודת האקדמיה, והשנייה - איך להחיש קבלת החלטות באקדמיה, בייחוד בדברים המבוקשים מצד הציבור. חברי הוועדה היו האדונים אורון, אירמאי, איתן, דותן, והנשיא וסגנו.

אשר לבעיה הראשונה, הוטל על המזכירה המדעית לבוא בתחילה בדברים עם אותם החברים שאינם משתתפים בשנה זו בוועדה מן הוועדות, ולאחר בירור זה תחזור הוועדה ותדון בשאלה.

אשר לבעיה השנייה, עלתה הצעה להשתמש בסעיף שבתקנון, שעל פיו רשאית המליאה לאצול מסמכותה לגוף אחר באקדמיה לאשר את המונחים, ולכוון מעין מליאה זוטא לצורך זה. אין ספק שדבר זה היה מחיש את אישור המונחים. ואולם מפני החשש שמא ירוקן שימוש קבוע בסעיף זה שבתקנון את ישיבות המליאה מתוכנו, הגיעה הוועדה למסקנות האלה:

עם תום הדיון בוועדה מן הוועדות הלשוניות יועבר החומר למושב משותף של ועד המינוח והוועד לדקדוק, לשם הגשתו למליאה.

החומר המוגש יכול להיות כולו מוסכם במושב הנ"ל, או יכיל עניינים שראה הרוב שבו להעבירו לדיון במליאה.

זכות הערעור על החלטות המושב המשותף של שני הוועדים שמורה לכל חבר אקדמיה על פי התקנות הקיימות.

המושב המשותף יתכנס אחת לחודש, או לפי הצורך.

המושב המשותף של הוועדים לא ימנע כינוס כל ועד לעצמו.

יו"ר המושב המשותף יהיה הנשיא או סגנו.

כמה מלים של הסבר. יש לנו שני ועדים: הוועד לענייני מינוח והוועד לענייני דקדוק.

התפקיד של הוועדים הוא מעיקרא תפקיד ארגוני של בדיקת החומר של הוועדות ומינוח.

אין הוועדים דנים בחומר שהמליאה דנה בו. אלא שלפני שנים הוספנו להם תפקיד: לסנן את החומר שמוגש למליאה, לדון בו תחילה, לפשר בין העמדות, ורק חומר שלא זכה

להסכמה יובא לדיון במליאה. כל השאר יובא כהודעה למליאה. בכל ועד משתתפים 3-5

חברים. כיוון שרצינו להחיש את האישור, ועם זאת לתת את מלוא הסיפוק למליאה,

שתוכל לסמוך על סינונו של החומר בגוף גדול (גוף שמורכב מ-12 חברים של שני הוועדים

גם יחד ומן הנשיא וסגנו), הוחלט במקום להציע מוסד מיוחד קבוע לאישור - לצרף לצורך

זה את שני הוועדים לישיבות משותפות. בישיבות המשותפות יידון כל החומר שעתיד

להיות מוגש למליאה, ולאחר בירורים יסודיים יוגש למליאה החלק שהוסכם עליו לשם

אישור, והחלק שאיננו מוסכם - לדיון. אנו מקווים שבדרך זו יוגש למליאה חומר שהוכשר לדיון על דעת יותר מאשר שליש מחברי האקדמיה.

המסקנות של הוועדה הוגשו למנהלה והיא אישרה אותן, וכבר כונסו שני הוועדים לישיבה משותפת שדנה ברוב החומר המוגש היום למליאה, רוב - כי יש בו גם רשימות שהדיון בהן נסתיים קודם לכן. זו הסיבה שאנו מאחרים השנה בישיבת המליאה, כי נעשתה עבודת הכשרה יסודית והטרחנו את החברים לדיונים ממושכים.

אני מבקש להודיע, כי לישיבה משותפת זו נשלחו הזמנות לכל חברי האקדמיה, וכל חבר היה רשאי לבוא ולהעיר את הערותיו. הזכות שמורה לחברי המליאה להעלות שאלה גם אם זאתה השאלה להסכמה כללית בישיבה המשותפת. החומר שמוגש היום נדון בישיבה המשותפת של שני הוועדים.

(ג) כידוע לכם העלו בכנסת אחדים מחברי הכנסת הצעות לחוק הלשון העברית. שר החינוך מינה מטעמו ועדה לדון בהצעות השונות ולעבד הצעה משלה. האקדמיה נתבקשה לשלוח נציג לוועדה. הא' מדן מייצג אותנו בוועדה, והא' אפרתי, המנהל האמרכלי של האקדמיה, נתמנה להיות מזכירה.

הוזמנתי לישיבת ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, שדנה בהצעת החוק הפרטית של חברי הכנסת. מסרתי למנהלה סקירה מפורשת של התרשומתי מדיוני ועדת הכנסת. המנהלה הגיעה לכלל מסקנה, שכל עוד לא פנתה הממשלה או הכנסת רשמית לאקדמיה בעניין החוק, אין טעם לעורר דיון באקדמיה על כך. בשלב זה אין אפוא מה להציע למליאה או לכל גוף אחר באקדמיה בעניין החוק האמור.

(ד) המנהלה החליטה לכוון שני ועדות חדשות, על פי הצעת הוועד לדקדוק, ולהפעילן רק לאחר שתושלמנה כמה רשימות של מונחים הקרובות לגמר וטעונות עריכה לפרסום. יש לנו שתי בעיות: האם יש לנו די חברים היכולים להתפנות לדיון בחומר; ושנית, האם יש לנו די מזכירים היכולים לטפל בוועדות אלה. לכן יש החלטה עקרונית. שתי הבעיות האלה הן בבדיקה, אבל הוחלט תחילה להשלים כמה רשימות של הוועדות שהן בשלבי גמר. ואלה הן הוועדות שהוחלט על הקמתן:

- (1) **ועדה לבדיקת כללי הפיסוק.** אינני צריך לומר מה גדולה הערוביה בדרכי הפיסוק בעברית. יש כללים שקבע ועד הלשון לפני שנים הרבה. יש כללים ואין מורין כן.
 - (2) **ועדה לתעתיק מלים שאולות.** הכוונה בעיקר לניקוד של מלים שאולות בעברית, שכללי הניקוד והכתיב העבריים אינם נוחים להן. אין כוונה לכתיב של מלים זרות, שקבענו להן כללים - אלא לבדיקת דרכי הכתיב והניקוד של מלים לוועזיות שהן שאולות בעברית, ושניקודן העברי לא תמיד הולם את אופן כתיבתן של מלים אלה.
- דובר גם על הצורך לכוון ועדה לשאלות אקטואליות, שתתכנס לפי הצורך ותוכל לסייע למזכירות המדעית במתן תשובות מהירות ומוסמכות בשאלות לשון דחופות הבאות מן הציבור. נשאלו שאלות רבות, מהן פשוטות, מהן מסובכות. המזכירים המתבקשים להשיב תשובות לעתים נבוכים, אינם יודעים בדיוק מהי התשובה הראויה שמספר ניכר של חברי האקדמיה מוכנים להסכים לה. על כן הוחלט שתוקם ועדה כזו, אלא שצריך לברר תחילה את היחס בין ועדה זו לבין הוועדה למונחים בשימוש כללי בתל-אביב.
- על כינון שלוש ועדות אלה יש החלטה עקרונית, אבל הביצוע יידחה עד לאחר הברור. אלה הם עיקרי הדברים שעסקה בהם המנהלה, וחשבתי שמן הדין שאביאם לידיעתכם. יש כמובן גם נושאי אמרכלות שלא פירטתי אותם. בכך סיימתי את הדו"ח. האם יש שאלות למה שנאמר בסקירה?

הא' מורג: מהו המצב בעניין קביעת כללי התעתיק של מלים לוועזיות בעברית?

הא' בן-חיים: הכללים האלה התפרסמו. הדגשתי שכאן לא מדובר בתעתיק של מלים זרות, אלא במלים שהפכו לחלק מאוצר המלים העברי, ויש בהן בעיות של ניקוד, כמו המלה טֶלְפוֹן, או טֶלְפוֹן, או טֶלְפוֹן.

הא' רבין: אני רוצה לומר, שמאז בוטל כלל הבררה בכתיב מלא, למעשה אי-אפשר לבצע את הכתיב של מלים זרות, כי הוא מבוסס בחלקו על האפשרות להבדיל באופן קבוע בין פ ל־פ (דגושה), בין ב ל־ב (דגושה), בין א ל־או. לאחר החלטת הוועדה בהתשל"ד לבטל את החיוב ולהפוך זאת לעניין של שרירות של כל אחד, אי-אפשר לבצע את הכללים. או שנעלה מחדש במליאה את כלל הבררה להצבעה, או שנדון מחדש בכתיב השמות הזרים, אם לקיים אותו ללא הנקודות המבדילות בין פ ל־פ (דגושה).

הא' בן-חיים: אינני חושב שנכון לפתוח דיון בשאלה. הוויכוח אם יש כלל בררה, אם זו חובה להבחין בין ב ל־ב בכתיב רגיל - לא בניקוד - ויכוח זה מתעורר אך ורק לגבי כתיבת מלים עבריות. כבר החלטנו, שאין הכללים של בג"ד-כפ"ת חלים על מלים לועזיות זרות או שמות מקומות. זה נאמר בכללים במפורש. מה שעולה עכשיו זו בעיה אחרת: מלים בין-לאומיות לועזיות, שכללי הכתיב והניקוד המקראיים אינם מותאמים להם בדיוקם.

הא' רבין: מחייבים מדפיסים להחזיק אותיות אלה. כאשר כלל הבררה היה מחייב, המדפיסים חשו חובה מוסרית להחזיק את האותיות האלה. היום כאשר אין חיוב, איך אפשר לחייבם לקיים דבר כזה אך ורק בשביל שמות זרים?

הא' בן-חיים: נדמה לי שאין שתי הבעיות כרוכות יחד. כלל הבררה קיים. לשאלת כתיב מלים שאולות בעברית, השאלה רשומה והיא תידון אם בוועדה או במליאה.

הא' אבן-שושן: אני מבקש לשמוע באיזה שלב נמצאת ההכנה של המפתח הכללי של המונחים של האקדמיה. המפתח הוא חיוני לעבודת הוועדות. באחת הוועדות סוכם שרצוי להטיל על מישהו מהחברים, או על המזכיר המדעי לרכז את כל כללי הדקדוק. אני מבקש לשמוע אם חלה התקדמות בעניין זה.

הא' בן-חיים: השאלה הראשונה צריכה להישמע בדו"ח שתמסור המזכירה המדעית. הואיל והמזכירה המדעית היא חדשה בתפקידה, אם לא תיכלל בדבריה התשובה לשאלה, אתן אני את התשובה. הנושא השני גם הוא בסדר היום. דובר על כך בוועדה שאתה חבר בה.

הא' מלצר: אני מבקש שתובא לדיון השאלה: האם כללי הדקדוק העברי חלים גם על מלים לועזיות, ובייחוד בניקוד? ראיתי פסיקה של הימים האחרונים, שמלים מסוימות צריך לנקד בשני שוואים נחים בסוף. לי נדמה שאין צורך אפילו בשווא נח אחד בסוף המלה. במלים לועזיות מה שלא מנוקד - לא מנוקד, ואין צורך בשוואים. לפי הניקוד המקובל נראה כאילו המלים הלועזיות משתדלות להתחפש בניקוד למלים עבריות, וזה מוזר.

הא' בן-חיים: דיברת על השאלה כמה פעמים. הרי אתה חבר ועדת הדקדוק. אתה רואה שמה שאמרת מתקיים עכשיו. ועד הדקדוק הציע ועדה שתדון בכך. עד שהוועדה לא תדון ולא תכין את החומר, אי-אפשר על פי כל סדרי עבודה תקינים לדון בשאלה במליאה. אני בטוח שיהיו חברים שיש להם דעה שונה. הדברים צריכים להתלבן. יהיה על כך דיון

ממצה. אני בטוח שהוא יימשך זמן רב.

הא' דותן: לפני שנים הוקמה ועדת מעקב אחרי כללי הכתיב. מה גורלה? מדוע אינה פועלת?

הא' בן-חיים: לא רציתי לומר דבר בעניין זה, כי משהו תאמר גב' שי. היו לנו דיונים. אנו לוחצים על משרד החינוך להגשים זאת. דומני שחל בעניין זה שינוי לטובה. אבל עוד תשמע.

ד.

הא' בן-חיים: אני מבקש מהגב' שי למסור דו"ח על עבודתה של המזכירות המדעית נוסף לסקירה שהוגשה בכתב. מהא' אברמסון אני מבקש לנהל את השיבה.

הגב' שי: לפניכם דו"חות של המזכירות המדעית:

לשכת חיפה

מתמטיקה: נשלם הדיון בפרק א (C-A); נשלחו הודעות-סיכום לפרק ב (H-D) ולפרק ג (Q-I).

אקוסטיקה: נסתיימה הקריאה השנייה.

שיתוך: נסתיימה הקריאה השנייה.

תעבורה: בקרוב תסתיים הקריאה הסופית.

פיסיקה מודרנית: נמשך הדיון בקריאה הראשונה.

תכנון מרחבי: הקריאה הסופית תסתיים בקרוב.

מעבדה כימית: נסתיימו הקריאה הראשונה והקריאה השנייה.

טיחה: נסתיים הדיון בקריאה השנייה.

צבעות: הוכן מצע.

גאודזיה ונווטות: הדיון בקריאה הסופית יחודש בקרוב.

הוועדות מחוץ לחיפה שניציגי הלשכה בחיפה משתתפים בעבודתן: הגדרות מונחי בנייה, עיבוד נתונים אוטומטי, שידורים לציבור, טקסטיל, מונחי משרד.

לשכת תל-אביב

1. המינוח

הוועדה למונחי הזואולוגיה

מחומר הדיון: (א) דגי השונות;

(ב) דגי ים-סוף - תוספות;

(ג) ציפורים - שינויים ברשימת שמות בעלי-החיים של ארץ-ישראל - מחלקת העופות.

הוועדה למונחי הקשר והאלקטרוניקה

מחומר הדיון: פרק 03, 09 מן המילון הבין-לאומי לאלקטרו-טכניקה - עיבוד נתונים אוטומטי; קביעת מונח עברי לטלקומוניקאציה. מונחים שונים לפי דרישת בעלי המקצוע ופניות מן הציבור.

הוועדה למונחי המשרד

מחומר הדיון: פרק 1-6: חיבור ניירות; כלי כתיבה וסימון, כלי שולחן כתיבה, הדבקה, נייר ומעטפות, ניטול נייר ודואר - נשלח חוזר;
פרק 8: ריהוט משרדי - נשלח מצע והוחל הדיון בו.

מלים בשימוש כללי

מחומר הדיון: הוועדה שבה וחיידשה את פעולתה לאחר הפסקה של שנתיים, והמשיכה את הדיון במלים שטרם הוכרעו: פתיחת הדיון ב"נורמאליזאציה"; תשובה לפניית מן הציבור.

2. השירות לציבור

(א) הושטה עזרה לציבור בענייני הלשון השונים והמגוונים

(1) בכתב;

(2) בטלפון;

(ב) נשלחו הערות תיקוני לשון לאשר קולם נשמע בכלי התקשורת, והם:

(1) ראש הממשלה והשרים;

(2) הקריינים והכתבים ב"קול-ישראל";

(3) הכתבים בגלי צה"ל;

(4) הכתבים בטלוויזיה הכללית;

(5) עובדי הטלוויזיה הלימודית;

(ג) נשלחו הערות תיקוני לשון למשרדי הפרסום השונים, אשר מודעותיהם התפרסמו בעיתונים;

(ד) הטקסטים של המחזות: "מלך-צבי", "בת-שחף", "מהגוני" נוקדו בניקוד חלקי עוזר בשביל תלמידי החוג לתיאטרון של אוניברסיטת תל-אביב;

(ה) נערכו הוראות למשחקי הילדים של 'אמה"ד' [=אמקור+הדרכה];

(ו) הרצאה בגימנסיה העברית הרצליה על פעולת האקדמיה בתחום השימושי.

3. שונות

(א) התקנת מאמרי "לשונונו לעם" לדפוס;

(ב) הגהת זיכרונות האקדמיה, כרך כא-כד.

סיכום הפעילות בשנת התשמ"א

1. המינוח

הוועדה למונחי הזואולוגיה

מחומר הדיון: (א) דגי ים-סוף - תוספות;

(ב) מורפולוגיה של דגים;

(ג) ציפורים - שינויים ברשימת העופות של ארץ-ישראל והעופות שמן הנכר.

הוועדה למונחי המשרד

מחומר הדיון: על פרק 1-6 נשלח חוזר להערות והודעת סיכום; המשך הדיון במצע לפרק 8.

מלים בשימוש כללי

מחומר הדיון: סיכום הדיון ברשימה 3 - שליחת הודעת סיכום והודעות למוסדות המאשרים; סיכום הדיון ב"נורמאליזאציה";

רשימה 4 - שליחת חוזר להערות.

2. השירות לציבור

- (א) נוקדו שירים למופע ה"שירוויזיון" ול"פסטיבל הישראלי לשירי ילדים מס' 11";
 (ב) נערכו ונוקדו אגדות שילוו את משחקי 'אמה"ד'.

3. שונות

התקנת מאמרי "לשוננו לעם" לדפוס.

לשכת ירושלים

פסיכולוגיה: התש"ם - 8 ישיבות; התשמ"א - 4 ישיבות
רפואה: התש"ם - 6 ישיבות; התשמ"א - 4 ישיבות
רפואת שיניים: התש"ם - 9 ישיבות; התשמ"א - 4 ישיבות
דמוגרפיה: כ-20 ישיבות להתקנת החומר לדפוס
תפירה ולבוש: התש"ם - 3 ישיבות להשלמת החומר
עברית בת זמננו: התש"ם - 3 ישיבות להשלמת החומר
הוועדה לדקדוק: התש"ם - 5 ישיבות; התשמ"א - 4 ישיבות

העבודה במזכירות המדעית בירושלים ובלשכות בחיפה ובתל-אביב מתנהלת במלוא הקצב, אבל היקף העבודה וקצבה מותנים, כידוע, גם במספר העובדים המדעיים העומדים לרשותנו - ומספרם איננו גדול - וגם, כפי שאמר הא' בן-חיים, במספרם של חברי האקדמיה הפעילים למעשה בוועדות, בוועדים, במנהלה ובשאר המוסדות של האקדמיה, ואלה עובדי המזכירות המדעית: בירושלים הגב' בהט, והיא עובדת רק במשרה חלקית, כחצי משרה.

בחיפה, הא' יעקב לוי עובד במשרה שלמה, ועכשיו יש עובדת מדעית חדשה, הגב' קלין, אבל הא' בן-נון פרש מעבודתו שם.
 בתל-אביב, הגב' נורית רייך עובדת במשרה מלאה, אבל הגב' ורדה שלומי עובדת בחצי משרה.

כוח האדם של המזכירות המדעית מצומצם אפוא ביותר, ורב העומס המוטל על העובדים המדעיים העסוקים גם בעבודה השוטפת וגם בוועדות השונות. על כן הוחלט במנהלה, שלפי שעה לא נקים ועדות חדשות, אלא נשלים את העבודה שהוחל בה. תחילה יכינו לפרסום רשימות מונחים שאושרו, וכן ישלימו את ההליכים של אישור מונחים במוסדות האקדמיה לקראת פרסומם.

הוחלט לרכז את ההחלטות שנתקבלו באקדמיה ולא פורסמו. נוסף על מילונים, רשימות מונחים, כללים בדקדוק שמתפרסמים, ככללי הקמץ או הצירי, נתקבלו גם החלטות קטנות יותר, אבל חשובות, שלא נתפרסמו ולא הובאו לידיעת הציבור. הן טמונות בפרוטוקולים של ישיבות המליאה. הוטל עליי לרכז את ההחלטות האלה, ואחרי-כן יוחלט כיצד לפרסמן. מן הראוי לתאם את העבודה בין ועדות המינוח השונות. כידוע, יש מונחים שהם משמשים בתחומים שונים, והם אותם מונחים, אבל יש להם משמעויות שונות בכל תחום ותחום. דברים אלה מחייבים תיאום בין הוועדות לבין עצמן, ובין ועד המינוח לבין ועדת הדקדוק. גם מלאכה זו הוטלה עליי. אשמח אם חברי האקדמיה יביאו לידיעתי דברים כגון אלה בתוך ההערות על רשימות מונחים ועל כללי דקדוק.

כאמור, העבודה השוטפת של האקדמיה מותנית לא רק בעובדיה אלא בעיקר בעבודתם של חברי האקדמיה. בזמן הקצר שעמד לרשותי הספקתי לברר שיש כמה חברים שנמצאים בארץ ולא פעלו, לא בשנה האחרונה ולא לפני כן. התחלתי לבוא אתם בדברים. הדבר

דורש קצת זמן. כאשר אסיים את השיחות עם החברים, אביא את הדברים לפני המנהלה, ויחלט באיזו דרך אפשר להמריץ את החברים לפעול יחד אתנו. על כמה מחברי האקדמיה מוטל עול גדול, ועל כמה מהם לא מוטל שום עול. מספר חברי האקדמיה בתל-אביב ובחיפה מועט ביותר. כנראה יובא הדבר בחשבון כאשר יבחרו בחברים חדשים.

זוהי תקווה, ואני מקווה שיהיה אפשר להגשים אותה.

הדו"ח המונח לפניכם מורה בעיקר על העבודה בוועדות בלשכות. אבל למעשה העבודה של המזכירויות המדעיות יש בה הרבה יותר מן העבודה בוועדות. בלשכות עונים על פניות הבאות מן הציבור, גם בטלפון וגם בכתב. השאלות הן בכל תחומי הלשון, גם במינוח, גם בדקדוק, גם בשאלות לשון כלליות. זה מחייב עבודה רבה של העובדים המדעיים. מן הלשכה בתל-אביב פנו ביזמתם אל התיאטרונים והציעו את עזרתם בניסוח ובניקוד, וכן נוצר קשר עם פרסומאים וגם להם מוגשת עזרה. העובדים מקיימים קשר עם עורכי התכניות לילדים בטלוויזיה.

בירושלים מתקיימים סיורים של תלמידים מבתי-ספר וממוסדות חינוך אחרים, שבהם מדריכים אותם ומסבירים להם את פעולות האקדמיה.

קיימת מגמה לחזק את הקשר בין המזכירות המדעית ורשות השידור. אותן שאלות לשון ניצבות לפני עובדי האקדמיה ולפני עובדי רשות השידור, ולכן רצוי שהקשרים בין עובדים אלה יתהדקו.

לא אדבר עכשיו על הקשרים עם משרד החינוך והתרבות. אני רוצה להתרכז בעניין הכתיב, וזה נוגע לשאלה של הא' דותן. המזכירות הפדגוגית של משרד החינוך והתרבות הקימה ועדה שתציע כתיב נוח, לדעתם, לתלמידי בתי-הספר, כתיב חסר ניקוד. הוועדה דנה שנתיים בעניין. חברי הוועדה הם אנשי חינוך. הוועדה עבדה שנתיים והגישה את הצעותיה. עם חבריה נפגשו הא' בן-חיים, הא' מדן ואני. הם הציעו שינויים בסעיף זה או אחר. לא אכנס לפרטים אם זה טוב או רע. מתעוררות כמה בעיות במקומות שהם חושבים שבאו להקל. והלא הכללים הקיימים הם פרי פשרה של כל מיני אפשרויות. הא' בן-חיים הסב את תשומת לבם של חברי הוועדה הנכבדים, שכאשר נתקבלו כללי הכתיב חסר הניקוד באקדמיה הוחלט שמשרד החינוך והתרבות יביא את הכללים באופן מעשי לבתי-הספר בספרי הלימוד, בתכניות הלימודים. לאחר כמה שנים נוכל לעקוב אחר הצלחתם של הכללים האלה למעשה, ויבחנו אם הם טובים ומתאימים לכתיבה, לפחות בבתי-הספר.

וכאן תשובה לשאלה של הא' דותן. לא היה אפשר לעקוב, מפני שכלל לא החלו להשתמש בכללים בבתי-הספר. העניין הוחזר למזכירות הפדגוגית. הבהרנו שלא נוכל לקבל הצעה להתחיל לנסות כללים אחרים לפני שנוסו כללים אלה, כי אין שום דרך לדעת מה טוב בהם, מה טעון שיפור או שינוי. (הא' דותן: דיברתי על ועדת מעקב של האקדמיה.)

מפתח המונחים שנתקבלו באקדמיה נתון בשלבים מתקדמים. עד עתה הוכנה רשימת מונחים לפי האנגלית, על פי אלף-בית, בכל תחום ותחום, אבל עדיין לא נקבצו המונחים של כל התחומים יחד. העוסקים בהתקנת הרשימה במחשב הבטיחו שהעניין קרוב.

הא' אברמסון: תודה רבה לגב' שי.

הא' איתן: אני רוצה למלא חובה נעימה. הא' בן-זון פרש מעבודתו באקדמיה. חשוב להודות לו על עבודתו החשובה והפורייה בשירות האקדמיה במשך עשר שנים. אני מביע משאלה שתימצא הדרך להעריך את פועלו ואת השתתפותו בעבודתנו. הוא פרש לגמלאות. בהזדמנות זו אני מאחל לו גם רפואה שלמה.

הא' אירמאי: הוא ממשיך לעבוד באופן חלקי, על פי חוזה.

הא' בן־חיים: אני מבקש להשלים את הדברים בעניין כללי הכתיב ובעניין המפתח. הואיל ולא נעשה ניסוי בשום בית־ספר, למרות החלטת השר להגשים את הכללים, לא היה חומר לדיוני הוועדה. מצד שני, לאחר שנתקבלו החלטות הסותרות את החלטות המליאה, הסברנו להם שאין הנשיא והמנהלה רשאים לאשר דברים שהם נוגדים את מה שהחליטה המליאה. בינתיים נאמר שהם השיגו תקציב מקרן רוטשילד לעיבוד החומר במחשב ולבדוק את השאלה באופן כמותי על מאות אלפי מלים. הם חשבו שלאחר שיקבלו אישור לניסוי יעבדו את החומר לפי הצעתם. הודענו להם שאם הם עושים ניסוי, הם חייבים לעשותו רק על פי החלטות האקדמיה. לאחר שיוגש לנו חומר שטעון תיקון, תדון האקדמיה בכך. אין לי ספק שאם יובא לנו חומר מעובד ומנומק, לא תתעקש האקדמיה לקיים דווקא את הכללים שלה, כי בהמלצתה היא אמרה שהכללים נתונים לתיקון לאחר ניסוי בבתי־הספר. אני מקווה שהצלחנו לשכנע את אנשי משרד החינוך שהחומר שיוכנס למחשב ייכתב לפי כללי הכתיב של האקדמיה לשם ניסוי.

לעניין המפתח - כל החומר נקלט במחשב. אני צריך לציין את העזרה שאנו מקבלים מחברת I.B.M, הנותנת לנו את שירותי המחשב שלה חינם. אבל יש רק עובדת אחת במילון ההיסטורי העוסקת בזה. חומר זה טעון הגהה מדויקת. לא כדאי למזג את כל הרשימות במחשב כל עוד לא תיעשה הגהה מדויקת. כלפני חודש התעניינתי בשאלה. ראיתי שעוסקים בהגהה. מדובר ב־50 אלף מונחים בכל לשון. העניין כולו מוכן וכתוב במחשב, רשימה רשימה לעצמה. מיוזג הוא עניין טכני, וייעשה. ולאחר ההגהות והתיקונים תהינה שתי רשימות; האחת לפי אלף־בית עברי, והאחרת לפי אלף בית אנגלי. אז יהיה אפשר לראות מהו החומר העומד לרשות האקדמיה.

הא' אבן־שושן: בוועד הלשון היו שיטות ניקוד שונות - לפי כללי הדקדוק המסורתי, ו"ליברליות" יותר (סובייקטיבי, אובייקטיבי). ההגהה שנעשית היום, האם בכל מקום היא נעשית לפי הניקוד המקובל כיום באקדמיה, או האם יהיו מונחים שינוקדו כפי שנכתבו בעבר?

הא' בן־חיים: אני שמח על השאלה. זה אחד הדברים שמאט את קצב העבודה. כך מתקבצות כל השאלות. השאלות שיתקבצו יידונו בוועדה. כך תהיה השקפה על כל החומר הלועזי שנדון באחד השלבים באקדמיה.

הא' אבן־שושן: אלה שעוסקים בהגהה כיום, כיצד הם ינקדו?

הא' בן־חיים: זה מפתח של דברים כפי שפורסמו. עם זאת יש תיאום. מלה הבאה בשניים-שלושה כתיבים, ובניקודים שונים, טובא ברשימה בכל אחד מדרכי כתיבה וניקודה.

הא' אבן־שושן: זה ייעשה לפני ההדפסה הסופית?

הא' מורג: ממה שנאמר, יש להסיק שוועדת המעקב כאילו התכנסה והגיעה למסקנה שאין מה לעשות, כי בתי־הספר לא אימצו את הכתיב המלא. זאת היא המסקנה. מה שאני שומע עכשיו מן הא' בן־חיים הוא למעשה, שהאקדמיה נותנת עכשיו מעמד לגיטימי לניסיונות הממושכים של משרד החינוך להיאבק עם הכתיב שלנו, שיש בו הרבה קשיים, ולהכניס אותו לבית־הספר, ושם משרד החינוך יביא לאקדמיה עובדות, תהיה האקדמיה מוכנה לדון שוב בעניין הכתיב. לעניין זה חשיבות עצומה. אף על פי שהכתיב איננו מעסיק אותנו, הוא איננו יורד מסדר היום של המורים, התלמידים וההורים.

הא' בן־חיים: מעולם לא טענתי אחרת. בשעה שנתקבלה ההחלטה נאמר שהיא נתקבלה כדי שיערך ניסוי. האקדמיה תחזור ותדון בערכו של הכתיב לאחר הניסוי.

הא' מורג: האקדמיה לא רצתה להכיר בדיונים של הוועדה.

הא' בן־חיים: זו טעות. האקדמיה הכירה. היא לא קיבלה את השינויים.

הא' אבן־שושן: נמסר לי, שמשרד החינוך ערך בדיקה וקיים מעקב ואנשיו נוכחו לדעת שכללי האקדמיה הם קשים מאוד לביצוע. משום כך הרכיב את הוועדה.

הא' בן־חיים: בוועדה הוסבר שכללים שונים פוגעים בכללים אחרים. חלק מהחברים שוכנע.

הא' אבן־שושן: נעשה מעקב במשך השנה.

הגב' שי: חברי הוועדה אמרו בפירוש, שלא נעשו ניסויים, רק אמרו שיש התנגדות של המורים.

הא' אבן־שושן: זה חלק מהמעקב.

הא' בן־חיים: הם הודיעו שהולכים לעשות ניסוי מקיף בכספים שהועמדו למטרה זו מקרן רוטשילד. עד עכשיו היו לפנינו השקפות וטענות של המורים, ולא תוצאות של מעקב, איך קלטו התלמידים את הכללים. את עמדת המורים ידענו, והשאלה הייתה, איך נקלט הכתיב במהלך הלימודים. הוא לא נקלט כלל כי לא הוכנס לשימוש.

הא' דותן: לעניין הכתיב. עד כמה שאני זוכר, ועדת המעקב לעניין הכתיב לא הוקמה כדי לעקוב דווקא אחרי היקלטות כללי הכתיב בבית־הספר, אלא כדי לראות כיצד מתקבלים הכללים בציבור כולו. אני תמה שהוועדה לא עשתה זאת, ואין לכך קשר למעקב במשרד החינוך. כיוון שאנו שומעים עכשיו על ניסיון כזה במסגרת משרד החינוך, סבור אני שהאקדמיה איננה צריכה לעמוד מנגד ולהניח לאנשי החינוך לערוך ניסיונות בלי שיתוף חברי האקדמיה. נדמה לי שדווקא עכשיו יש מקום לחדש את עבודתה של ועדת המעקב ולהיות שותפים לניסויים הנערכים במשרד החינוך.

הא' אברמסון: אנו שמחים שסוף־סוף התחילה העגלה לנוע. עכשיו זו הזדמנות ראשונה כוללת ומבוססת שתאפשר לנו לדעת היכן אנו עומדים. אם הם ירצו לשתף את האקדמיה או לא – נראה. טוב שיעשו סקרים ואחר־כך נראה מה תהיינה התוצאות. אם נתחיל לפני כן לשתף את עצמנו עם משרד החינוך, המחלוקת תפרוץ כבר בתחילה, ומי יודע מה תהיינה התוצאות. ניתן להניח יסוד ואחר־כך נוכל לבנות עליו. בית־הספר הוא האמצעי היעיל והטוב ביותר שאפשר לפעול בתוכו. על הציבור אינך יכול להשפיע הרבה.

הא' אבן־שושן: אני מצטרף לשאלה: כלום לא הגיעה השעה שהאקדמיה תזמין את העורכים של הוצאות הספרים בארץ, כמו "דביר", "עם עובד", "ספריית פועלים", ואת עורכי העיתונים היומיים, שהם הממונים על הכתיב, בלי כל קשר למשרד החינוך? שכן הם המחנכים את הדור שלנו. וכל אחד מהם נוהג לפי רצונו – "הארץ" הולך בדרך אחת, ו"דבר" בדרך אחרת.

מדוע לא נזמין אותם מטעם האקדמיה וננסה לבוא אתם לידי הסדר על כלי האקדמיה? להם קל יותר להסביר מאשר לילדינו. את הילדים צריך ללמד במשך שנים. עליהם צריך להשפיע. יש מקום להקמת ועדת מעקב גם לעניין זה.

הא' אברמסון: זוהי הצעה בנושא שלא היה בסדר היום. עשינו ניסיון לכנס את העורכים.

הא' דותן: לא לעניין הכתיב.

הא' אברמסון: בדבריי אני רוצה להדגים כיצד אפשר להשפיע על העורכים.

הא' דותן: מה שניסינו אז להשיג מוועדת עורכי העיתונים - השגנו: פרסום "למד לשונך" כפינת לשון ברוב העיתונים. לא באנו אליהם בעניין הכתיב.

הא' איזק: עניין הכתיב בהוצאות הספרים ובעיתונים יוצר ערוביה גדולה מאוד, כי כל אחד עושה כטוב בעיניו. ייתכן שהאקדמיה הייתה צריכה לא רק לזמן נציגים שלהם לפגישה חד פעמית, אלא ממש לנסות לערוך קורסים כדי לאמן מתקיני ספרים ועיתונאים בכתיב שהאקדמיה החליטה עליו. אחרת תימשך ההפקרות כפי שהיא נוהגת עכשיו. יתכן שצריך לגייס לכך תקציב.

הא' שלי: בדבר האפשרות להשפיע על הציבור בעניין הכתיב אנו מצויים במצב קשה מאוד. עסקתי במערכת גדולה אחת, שיש בה הרבה מאוד "כתיב": המערכת המשפטית בארץ. אין זו ספרות חוק ותקנות בלבד, אלא ספרות גדולה ורחבה. כאשר באו אלי בטענות "הייתה החלטה באקדמיה לשנות את הכתיב, מדוע אינך משנה?" אמרתי: אם אתחיל בספרי החוק - מה תעשה הספרות? איך ייכתבו פסקי הדין? האם אנו יכולים בכלל לחולל שינויים כל עוד משרד החינוך לא התחיל בהם בספרי הלימוד? אי אפשר להרים משא גדול כזה במערכת עצומה המקיפה רבבות עובדים כותבים, ולהניע אותם לשנות דרכי כתיבה, כשכל אחד שואל: מה התועלת בכך שנכתוב לפי הכתיב של האקדמיה בשעה שבבתי-הספר מלמדים את ילדינו כתיב אחר? בלי המורים, בלי משרד החינוך, אין להתחיל את המהפכה של הכתיב. יש לפתוח בה מלמטה, מבית-הספר, וחובת האקדמיה היא מעכשיו להעלות את השאלה, כיצד יש לפעול להקניית הכתיב, לאחר שהחליטה כאשר החליטה.

הא' אברמסון: אומרים: "הציבור יאמר..." הלוואי שהציבור היה טוען. הציבור עושה מה שלבו חפץ. אני מצטרף לדבריו של הא' שלי. מהדו"ח הקצר עולה שאלה קשה בעבודת האקדמיה, וזוהי השאלה של פעילותם של החברים. אם אתם זוכרים, לפני שתי ישיבות החלטנו לפי ההיגיון והסדר, שיש מקום לצרף חברים חדשים, גם חברים וגם חברים יועצים. ביקשנו שחברי האקדמיה יציעו מועמדים שלפי דעתם הם ראויים להיות חברים במעמד כלשהו. מאז עברו כמה חודשים וכמעט לא שמענו דבר. קל יותר להתווכח אם לעשות כך או אחרת. השאלה היא: מי ומי העובדים?

הא' אבן-שושן: הציעו מועמדים; הוצעו כעשרה חברים.

הא' אברמסון: מעט מאוד חברים הציעו מועמדים. זה לא דורש מאמץ גדול לומר מי ראוי להיות חבר האקדמיה. אחר־כך יבוא הצעד הבא: במה יוכל המועמד להועיל לעבודת האקדמיה, כלום ישתתף בעבודתה, כלום ייתן יד לפעולות האקדמיה. זה לא רק עניין של כבוד אלא גם של עבודה. יש לנו רשימה של חברים שאנו יודעים מהי פעולתם, במה הם עוסקים, באילו ועדות הם משתתפים. אינני רוצה לקרוא בשמות. עדיין חסרים לנו הרבה אנשים. אני חוזר ומבקש: אנא חשבו והציעו מועמדים. יש ועדה שהייתה מוכנה לעבוד. לצערנו אין לה עבודה. אין לה במי לבחור ולמיין כמה וכמה שמות. יש מקום רב לחברים יועצים וגם לחברים.

הא' שבטיאל: לעניין משרד החינוך והכתיב. לפי מיטב ידיעתי ניתנה מזה שנים הוראה מטעם המחלקה להכשרת מורים, למורי הסמינרים למורים, שיקנו לתלמידיהם את הכתיב המלא, יחייבו אותם להשתמש בו, ויקפידו שתיבה שתיכתב בכתיב חסר תיחשב לשגיאה. ולא זו אף זו: בין השאלות הניתנות בבחינת הגמר בלשון, ניתנת גם פסקה מיוחדת בכתיב חסר, ועל הנבחן לחזור ולכתבה בכתיב מלא.

איני יודע, מה הוא הנוהג בבתי"ס העל־יסודיים. מכל מקום, מצויים עדיין תלמידים, הבאים משם למוסדות להכשרת מורים, שעדיין משתמשים בכתיב החסר. הוא הדבר באוניברסיטאות.

בספרי דקדוק ולשון חדשים ראיתי גם כללים ואימונים בכתיב המלא. אלא שעדיין עניין הכתיב המלא שנוי במחלוקת. למשרד החינוך יש כמדומני שיטה שונה מן השיטה שהציעה האקדמיה.

מן הדין ומן הראוי והרצוי, שהאקדמיה תיתן דעתה על כך, ותבוא במגע עם משרד החינוך והתרבות כדי להגיע ל"עמק השווה" ולקבוע מסמרות בדבר.

הא' דותן: מהי הוועדה למונחי שידור לציבור, הנזכרת בסעיף 3 ?

הא' איתן: האקדמיה קבעה לפני שנים רבות מונחי רדיו וטלוויזיה. עכשיו יושבת במכון התקנים ועדה ומנסחת הגדרות למונחים אלה. בוועדה זו משתתפת האקדמיה. עדיין לא פרסמנו את המונחים מפני שהיה ידוע שתהיינה הגדרות, ולא היה כדאי לפרסם את המונחים בלי ההגדרות. בחודש זה מסיימים את ניסוח ההגדרות. יש גם כמה הצעות לשינויים קלים במונחים.

הא' מיקס: מי הוא בא־כוחנו ברשות השידור?

הא' אברמסון: בעבר היה הא' מדן, ועתה הא' דותן.

הא' מיקס: עדיין יש שגיאות רבות. למי צריך לפנות בעניין הטעון תיקון?

הא' אברמסון: לעתים משודרת ידיעה בשיבושים. השידור החוזר מתוקן.

הא' מיקס: לו הייתה תדירות בזה, הייתי מקבל.

הא' אברמסון: עד כמה שאפשר מתקנים.

ה.

1. מונחי רפואת שיניים – לקט ראשון.

הא' **אברמסון**: אנו עוברים לסעיף הבא: אישור מונחים. הייתה ישיבה משותפת של ועד המינוח וועד הדקדוק ובה נדונו מספר מונחים. דיונים אלה ודאי יכולים לחסוך הרבה עבודה מהמליאה, כי חלק גדול מחברי המליאה השתתפו בהם.

החלק הראשון הם מונחי רפואת השיניים. הודעת הסיכום של מונחי רפואת השיניים, לקט ראשון, נשלחה לחברי האקדמיה ביום כ"ה בניסן התש"ם (11 באפריל 1980). בוועד המינוח בישיבתו ביום י"ט בתמוז התש"ם (3 ביולי 1980) נדונו מונחים שלא הוכרעו בוועדה ונקבעו מונחים חדשים. אחדים מהם לא נתקבלו על דעתם של חברי הוועדה, והם נדונו שוב בישיבת ועד המינוח ביום י"א בכסלו התשמ"א (19 בנובמבר 1980), והוחלט להשאירם כהצעת הוועדה.

בישיבה המשותפת של שני הוועדים אושרו מונחי רפואת השיניים כולם. המליאה מתבקשת לאשר את מונחי רפואת השיניים, לקט ראשון, לאחר שנדונו בכל השלבים.

אם יש לחברים שאלות להבהרה, נמצא עמנו הפרופ' סלע שמוכן להבהיר דברים שאינם ברורים.

הא' **סלע**: הוועדה דנה כיצד היא צריכה לפעול. מלכתחילה נוצר לחץ מסוים של דרישות מצד חברים למקצוע מחיפה, תל-אביב וירושלים, ואת אלה ניסינו לקבץ בלקט דחוף יותר. הלקט השני יהיה יותר מאורגן, לפי ראשי פרקים שקבענו. בלקט הבא נעבוד באופן מסודר לפי לקסיקון של הפדרציה הבין-לאומית לרפואת שיניים, ומתוכו נבחר את המונחים שלא תורגמו. זה יהיה לקט שני, רחב יותר, אשר אנו מקווים להוציא בצורה של מילון.

הא' **איזק**: נדמה לי, שהמונחים "ספיגה, לספוג" יש בהם סתמיות. מהו הייחוד בהגדרה של *resorption*, שבא לידי ביטוי במונחים אלה?

הא' **סלע**: מדובר במונח שמופיע בהקשרים רבים ברפואת שיניים. אחד החשובים ביותר הידוע לציבור הוא תהליך הקשור בספיגת שיני חלב והחלפתן בשיניים הקבועות. זה תהליך פעיל. מתחוללת ספיגה על ידי תאים מסוימים.

הא' **שלי**: מדוע משתמשים ב-*re*, *resorption*?

הא' **סלע**: זה מונח מקובל בלועזית. במלה הלועזית יש *re-*, משום שהיא מביעה "ספיגה מחדש". מתרחש תהליך ספיגה השב וחוזר על עצמו בשלבים השונים. ברפואת שיניים אין משתמשים במונח *absorption* בהקשר זה.

הא' **אירמאי**: זוהי ספיגה רק ברפואת שיניים. בכימיה יש לכך הוראה אחרת.

הא' **אברמסון**: אני מבקש לאשר את הרשימה כולה, וזהו לקט ראשון.

מונחי רפואת השיניים, לקט ראשון, אושרו.

הא' **אברמסון**: תודה לפרופ' סלע.

2. מונחי המתמטיקה, פרק ראשון, האותיות A עד C.

הא' אברמסון: אנו עוברים לאישור מונחי המתמטיקה. הודעת הסיכום המרוכזת נשלחה אל החברים ביום י"א באב התש"ם. הערות החברים נדונו בוועד המינוח בישיבתו ביום י"א בכסלו התשמ"א (19 בנובמבר 1980) והובאו לאישור בישיבת שני הוועדים. ההחלטות שנתקבלו נשלחו לחברים. אתם מתבקשים לאשר את מונחי המתמטיקה, פרק ראשון.

הא' אירמאי: במילון הישן יש מונח תרבוּע. פירושו - קביעת השטח של יציר גאומטרי, כגון אליפסה. קביעת הנפח - זהו תעקוב. את הניקוד לא קבעה הוועדה. בנוגע לאַרְק - אמרו אנשי הדקדוק בישיבה המשותפת, שיש לכתוב שני שוואים.

הא' אורנן: לא ייתכן לקבל החלטה כזו מטעם ועדה מקצועית. ככל שאני יודע, שווא אחרי שווא יוחד למספר מצומצם של מלים. הוא יוחד למספר אותיות. אין לכך מקום עכשיו עם האות סמ"ד: סְקָנָס.

הא' אברמסון: מדובר במלים לועזיות.

הא' בן־חיים: זו איננה שאלה חדשה. שמענו שתהיה ועדה שתדון בדרך הניקוד של מלים לועזיות. יש כאן שתי בעיות בניקוד. יש נוהג שאין מנקדים אותיות אחרונות בשווא. רק אתמול ראיתי בספר של שלמה לעויזאהן (תקע"א) מלים לועזיות מנוקדות בשני שוואים בסופן. על פי כללי המסורה זה נכון. בסוף מלה אות שאין לה שווא איננה הגויה בעברית. נכון שבמקרא יש רק אותיות הבאות בשווא אחר אות שוואה, אבל לא מפני שלא ניקדו שווא אלא אותן אותיות. לפי כללי המסורה הגה שאין תחתיו ניקוד איננו נקרא. (הא' אורנן: זה חל רק על פנים המלה.) בה אין הבדלים אם בפנים אם בסוף. אם מנקדים לפי כללי הניקוד המקראי צריך לנקד אות אחרונה בשווא.

הא' אורנן: בכללים אלה יש דבר שצריך לתקן. אין אות בסוף מלה שיש בה שווא, להוציא כ"ף סופית. מטבח - מתחת לחי"ת אין שווא.

הא' בן־חיים: מדובר באות נחה אחרי אות שיש בה שווא, מדובר במלה שנגמרת בשני עיצורים.

הא' ברידא: המלה - נֶרֶךְ (הא' אבן־שושן: שני שוואים).

הא' בן־חיים: יש במקרא מספר מלים המסתיימות בשני עיצורים נחים. נשאר את הכ"ף הרפה. בכל המלים האלה כותבים שווא. כאשר יש שני עיצורים נחים, כותבים שני שוואים. כאשר יש כתיבה של שתי אותיות שבהן הראשונה בלבד הגויה, יש רק בראשונה שווא, וַיָּרָא.

השאלה היא: אם משתמשים בכללים אלה, מה דין מלים שאולות בעברית, שיש בסופן שני עיצורים נחים? על פי הכלל האמור הונהג בוועד הלשון לנקד בשני שוואים. ואנו מקיימים את החלטות ועד הלשון. אם מישהו יציע לא לכתוב שווא - נדון. אני מציע ששאלה זו לא תידון במליאה עד שלא יבורר איך לנקד מלים לועזיות הנגמרות בשני עיצורים.

הא' רבין: על פי הנוהג אין המליאה דנה בהצעות של ועדה שלא הובאו לפניו. לא הובאה לפנינו החלטה של ועדת הדקדוק, ועל כן איננו יכולים לדון בעניין זה. אני מציע למחוק את הדיון ולהחזיר את הנושא לוועד הדקדוק. כל פעם אנו אומרים שאיננו יכולים לדון בדברים שלא הובאו לפנינו על ידי הוועדות. ועדת הדקדוק החליטה משהו ולא הביאה זאת לפנינו. איך אנו יכולים לדון בכך?

הא' אברמסון: לשם מה צורפו שני הוועדים, אם לא כדי שהם ידונו ויחליטו?

הא' רבין: זה הובא לפני שני הוועדים?

הא' אברמסון: זה הובא לפני שני הוועדים.

הא' בן־חיים: במילון יתפרסמו המונחים אַרְק וְסַקְסָ. השאלה איך לנקד אותם? בהחלטות האקדמיה כתוב, שהיא מקבלת על עצמה את המורשת הרוחנית והחמרית של ועד הלשון. כל עוד לא הוצע לשנות, וכיוון שזוהי החלטה של ועד הלשון - אנו ממשיכים באותה דרך. לפי שעה יש לנו קנה מידה. איננו מתחילים את העבודה הלשונית באקדמיה, כלומר לפני שלושים שנה; קדמו לאקדמיה שישים שנות ועד הלשון. כמובן, לנו מותר לשנות. אבל אי אפשר להגיד שזה נעשה על דעת מספר חברים בלבד.

הא' אבן־שושן: אני רוצה לערער על ההחלטה.

הא' בן־חיים: בבקשה.

הא' מלצר: אי־אפשר לעכב את הדפסת המילון עד שוועדת הדקדוק תחליט אחרת.

הא' איתן: לי ברור שכל השנים בוועד הלשון ובאקדמיה ניקדנו כפי שכתוב פה. לא ברור לי דבר אחר: האם יש ערעור על הנוהג הזה? אם יש ערעור, צריך להביא אותו לדיון בוועדה, ואחר כך בוועד ואחר כך במליאה.

הא' אבן־שושן: יש ערעור.

הגב ש': צריך להגישו בכתב.

הא' איתן: אני מבקש, שיועלה הדבר על סדר היום של ועדת הדקדוק.

הא' מלצר: נכון שיש ערעור, אבל זה רק פרט אחד מתוך כלל גדול של ניקוד המלים הלוועזיות. כפי ששמענו, עוד יעבור זמן רב עד שנגיע לידי קביעת הכללים החדשים, ואי אפשר לעכב עד אז את פרסום המילון בגלל מלה אחת. על כן נראה לי, כי במקרה הזה יש לנהוג כפי שנהגנו עד עכשיו, וכך נצטרך לנהוג גם במקרים הבאים, עד שיתקבלו החלטות מחייבות אחרות.

הא' מורג: זה נמחק מההצעה?

הא' בן־חיים: לא.

הא' מורג: יש ערעור. למה לקבוע במפורש בהחלטה, שיש ניקוד כזה? נשאר זאת פתוח.

הא' אברמסון: שמענו את ההסברים. לשם מה חידשנו את החידוש של איחוד שני הוועדים: אמרנו שישלחו את ההצעות לחברים, ואם יש להם הערות יעירו אותן בכתב. ההערות יידונו בוועדים. אם דעת החברים איננה נוחה, יש ברשותם לעורר מחדש את השאלה. עד עכשיו לא בא ערעור. הניקוד נעשה על פי המסורת כפי שנהגו. אם באים עכשיו לערער, כל העבודה שהושקעה בוועד המשותף אין לה ערך.

הא' בלאו: ועד הדקדוק מחליט לפעמים החלטות המשנות את ניקודם וצורתם של מונחים, שנתקבלו כבר על ידי האקדמיה. כשהוא מחליט החלטה כוללת, המשנה את צורת המונחים שנתקבלו - ובעוד מספר שנים אותה ועדה לניקודן של מלים לועזיות תסיים את עבודתה - ייתכן, שהמונח שלנו ישונה, וייתכן שלא. כיום צריך להוציא את המילון, כפי שהסביר הא' מלצר, והדרך היחידה להוציאו היא לנקד את המונחים האלה באופן כלשהו. את הניקוד אי אפשר לבדוד מהבעיה הכללית של ניקוד מלים לועזיות. אנו מבקשים מהמליאה לתת לנקד לעת עתה באותה צורה. אם ועד הדקדוק יחליט שהניקוד יהיה שונה - הניקוד הזה ישונה.

הא' מלצר: אין צורך בהחלטה. ינקדו כנהוג.

הא' מורג: במונח תַעֲקוּב - צריך לבוא חטף פתח תחת האות עיין.

הא' אברמסון: אני מביא לאישור את מונחי המתמטיקה, פרק ראשון.

מונחי המתמטיקה, פרק ראשון (האותיות A עד C), אושרו.

3. מונחי קשר ואלקטרוניקה - מונח עברי לטֵלְקומוניקציה

הא' אברמסון: בישיבה המשותפת של שני הוועדים הוחלט לבטל את הקביעה הקודמת קשר־רחק לטֵלְקומוניקציה ונתקבל המונח: (תקשורת-) בִּזְק החברים מתבקשים לאשר את המונח.

הא' בן־חיים: עלתה השאלה של שימוש במונח טֵלְקומוניקציה. היו חברים שניסו להציע - טֵלְקשורת, להשתמש ב"טֵל" כמו שמשמשים ב"אנטי" בתור יסוד להרכבת מלה. לכך היתה התנגדות כוללת. גם לתרגום על ידי רַחֵק הייתה התנגדות כי המשמעות המילולית של "טֵל" (לשון מרחק) אינה מתאימת למשמעות "טֵל" בִּטֵלְקומוניקציה וכיו"ב. התרגום המילולי איננו הולם את הנושא. חשבנו להציע מלה עברית אחרת לגמרי שתהיה הולמת את המושג. אחד הסמלים של האלקטרוניקה הוא סמל של ברק או בזק. למעשה, עם קום המדינה, כאשר הוקם בית־הספר של הדואר ניתן לו השם "בִּזְק". הכוונה הייתה להכשיר אנשים במקצועות של דואר שהם טֵלְקומוניקציה. לא מצאו שורש יותר טוב מ"בזק". אותו חבר הוועדה שכל־כך נלחם בעד טֵלְקשורת, כאשר שמע את ההצעה של בִּזְק - שמח שמחה גדולה. "זוהי המלה שהיינו רוצים לקבל", אמר. פה אחד אושר המונח. עם זה הוחלט לבטל את המונח קשר־רחק, שאושר במליאה לפני זמן מה.

הא' פורת: קשר־רחק לא נתקבל. בִּזְק - נתקבל.

הא' בן-חיים: מונח זה נתקבל בשמחה על ידי בעלי המקצוע. נדמה לי שלא נשאר למליאה אלא לאשר את המונח, לאחר שהוועדה המשותפת עשתה עבודה טובה.

הא' איזק: האם אושרה גם טלויזיה?

הגב' שי: לא. רק המלה הזו, לטקומוניקציה.

הא' אברמסון: היו דעות שונות. כל אחד הציע מונח אחר. כאשר שמעו את המונח בָּזָק - ביטלו כולם את דעתם והסכימו פה אחד לבזק.

הא' אבן-שושן: במילון שלי מופיע בָּזָק לטקומוניקציה. זו הייתה הצעה של רמז המנוח.

הא' אברמסון: אני מעמיד להצבעה את ההצעה.

**המונח "בָּזָק" אושר פה אחד.
ההחלטה הקודמת "קשרי-רחק" בוטלה.**

4. מונחים בשימוש כללי

הא' אברמסון: הדיון היה על מונח עברי לנורמאליזאציה. בישיבה של שני הוועדים לא נתקבלה ההצעה נְרַמּוּל. הוצע: תְּקִינּוֹת, יְחָסִים תְּקִינִים, להביא לידי תְּקִינּוֹת.

הא' פורת: לישיבה הובאה הצעה לאשר את המלה תְּקִינָה לנורמליזציה, וכן לְתִקּוֹן - לְנִרְמָל. הוועדה החליטה לא לקבל את ההצעה הזו.

הא' שלי: היו הצעות נוספות. חשבתי שהוועד המשותף יביא את כל ההצעות, אבל הוא לא עשה כן. הוא הביא הצעה אחת - נְרַמּוּל.

הגב' שי: בהודעת הסיכום של הוועדה למלים בשימוש כללי, שנשלחה לחברי האקדמיה ביום ו' בכסלו התשמ"א (14 בנובמבר 1980) וסימנה וה/939/0, הוצעו שלוש הצעות תמורת נורמאליזאציה:

1. נְרַמּוּל; מנורמל (ש"ת); נְרַמָּל
 2. תְּקִינָה; תְּקִינּוֹ, נְתִקּוֹ (ש"ת); תְּקִינּוֹ
 3. מִישוּר (הצעת הא' מאיר שלי), הַקְּשָׁרָה; ממושר, מומשר (ש"ת); מִישֵׁר, הַמְשִׁיר
- לאחר שהתקבלו הערות להודעה לעיל, שבה הוועדה ודנה בעניין והציעה: תְּקִינָה; שם התואר: תְּקִינּוֹ.

הצעה זו נשלחה לחברי האקדמיה בהודעה מיום ג' בטבת התשמ"א (10 בדצמבר 1980) וסימנה וה/959/0. הודעה זו הובאה לפני חברי ועד הדקדוק וועד המינוח. בישיבה המשותפת של שני הוועדים הללו, ביום י"ז בטבת התשמ"א (24 בדצמבר 1980) נדון עניין נורמאליזאציה והוחלט שלא לקבל מונח מיוחד לנורמאליזאציה, ואפשר להשתמש במלים: תְּקִינּוֹת, יְחָסִים תְּקִינִים, להביא לידי תְּקִינּוֹת.

הא' שלי: לא חשבתי שהלשון העברית תתקשה למצוא מלה עברית להתהוות מדינית חברתית זו ששמה נורמליזציה, כפי שאנו מבינים אותה ומצפים לה, ושנצטרך למלה זרה וכעורה - נרמול. עד כדי כך אנו עניים בלשוננו?

האין התהוות מפתיעה ומרגשת זו מעלה לפנינו קודם לכול את הביטוי הנבואי המנחם "והיה העקוב למישור"? היחסים בינינו לבין מצרים הם כל כך עקובים מדם, כל כך מלאים שנאות חיים, חרפות, דעות קדומות ושקרים, שיש לעקור אותם משורש. את כל העקוב הזה צריך לישר.

הבה ניקח את השורש ישר. הוא קצת תפוס, אבל פחות בהרבה מאשר השורש תקן, שמלבד תריסר המושגים שכבר הכנסנו: תָּקַן, תְּקִינָה, תְּקִינֹת, תִּיקוּן, תְּקָנָה, תקנון ועוד, שכולם ענייני טכניקה ומנהל, הרי עיקר כוונתנו ושאפתנו איננה סטנדרדיזאציה. אנו רוצים להביע יותר אחווה; יותר אהבת אדם, פחות שנאה, יתר קרבה אנושית ותרבותית. אפשר לקחת את המלה יישור (הא' מלצר: טיוב). וכבר יש בספרותנו יישור סתירות, יישור עניינים, יישור חשבונות, יישור הדורים, מדוע לא נאמר יישור היחסים? ואם רוצים לחדש - אפשר לומר: מישור היחסים, על דרך מיסוד ומיקוש ומיקוד ועוד. אני הייתי מסתפק ביישור היחסים ומניח את העניין של תְּקִינֹת. שורש זה קבוע בשביל סטנדרדיזאציה, והוא דל מאוד בשביל עצם המושג המבוקש והראוי. אבל אני שמח שלפחות זוהי מלה עברית.

הא' ברויזא: ההצעה כפי שהיא היא טלאי על-גבי טלאי. משום כך יש לדחות אותה בצורה זו. אין טעם לעשות פשרה כזו. מצד אחד אומרים - תקין; ומצד שני אומרים: להביא לידי תקינות. צריך שהעניין יהיה מבוסס על מלה קבועה. במקרה זה על נורמה. משם עצם זה נוצר הפועל.

הא' אברמסון: אתה אומר: להביא לידי נורמליזאציה.

הא' ברויזא: חשוב שהמלאכה תהיה שלמה ולא ניסיון לפשר. אנו יודעים, שנרמלי - תקין - איננו אידיאלי. בכל זאת אנו נשענים על דברים שנכנסו. לצערי עליי לחלוק על ידידי הא' שלי, שעניין הסטנדרדיזאציה נכנס בצורה יותר עמוקה מאשר עניין הנורמליזאציה. בדרך כלל, נרמלי - תקין, נתקבל. לכן אין בררה אלא להגיד: תקין, תְּקִינָה. אין השאלה, איך להחזיר בדלת אחורית את הפועל שישמש כאילו לאחר מעשה שורש לכל דבר. גם בלשונות אירופה קדם שם העצם "נורמה" לשמות תואר ופעלים שנבנו ממנו.

לדעתי אין אפשרות לצאת ממעגל התקן. ברצון או בדלית בררה, עלינו להניח כי הלשון אישרה נורמה - תקן. נרמלי - תקין, ומכאן יש לבנות את הפועל - לתקון, ומשם הפעולה תקינה. נדמה לי כי המקובל לסטנדרדיזאציה הוא תְּקִינֹן. אבל אם נקבל את המצב הקיים ש"תקן" משמש גם ל"נורמה" וגם ל"סטנדרד", ישמשו ממילא הפעלים ושמות הפעולה (נורמליזאציה וסטנדרדיזאציה) באותו כתר.

הא' מייזלש: בעברית פשוטה אומרים: המצב כשורה. צריך לכוונת את המושג על פי המלה שורה.

הא' מיקס: אם לנטרל" נמצא כבר בשימוש, וזה כשר לכל הדעות, מה פסול יש אפוא ב"נרמול"? המונחים המוצעים "מתוקן", "תקין", יש בהם משום חריצת משפט ערכי, מה שאין כן ב"נורמלי" המושרש בדיבור. אין זה מתקבל על הדעת שבמקום "נרמלי" ייאמר "תקין", כי בגוני המשמעות של הביטויים הללו יש הפרש דק, שמי שאוזנו ערה ירגיש בו. אם התרנו ל"נטרל", הרי גזרנו על עצמנו שמותר גם לומר "נורמלי" ו"נרמול".

הא' פורת: הא' מייזלש אמר, שבנוהג בעולם אומרים: יחסים כשורה; על אותה הדרך בנוהג שבעולם אומרים: יחסים כתקנם. מה פסול לומר שהיחסים עם מצרים כתקנם? תקין הוא מצב של יחסים תקינים. חולשתה של ההצעה שלנו בוועדה המשותפת היא בהשמטת המלה "יחסים". יש לומר תקינות היחסים, או יחסים כתקנם. אם יש כתקנם - אפשר לגרוס תקין. חסר לנו הפועל. הייתה הצעה בוועדה המשותפת להסכים שלא להסכים על מונח מסוים, אלא להמליץ על משהו מהשורש תקן. למשל: יחסים תקינים, יש לי הרהורי חרטה על שהסכמתי להמלצה כזו, כי בכך אנו פותחים פתח להשאיר את הנורמאליזאציה.

הגב' הראבן: לא נצליח לעקור את הנורמאליזאציה והנרמול. הם נוהגים בציבור. אשר לפועל "לתקון", הייתי רוצה שנימנע מן האסוציאציה הפסימית שהמעוות לא יוכל לתקון.

הא' אירמאי: ההחלטה של הוועד המשותף לא הובאה כלשונה. בוועד המשותף הוחלט, שאין מחליטים, אלא נותנים המלצה לציבור.

המלה תקינה בשווא נהוגה, באישור האקדמיה, על ידי מכון התקנים, בהוראה של קביעת תקנים, הוראות המחייבות את היצרן או את הציבור. אין זו סטנדרדיזאציה (תקנון בעברית), אלא קביעה תקנים מחייבים, ואילו נורמאליזאציה איננה מבטאת שום דבר מחייב. כאשר הוצע שלא להחליט - הסכמתי, אך אינני מסכים, שיהיה כתוב "הוחלט", כי לפי מיטב ידיעתי לא הוחלט על כך, וכך רשמתי לעצמי בפרוטוקול פרטי. בוועדה המשותפת לא דנו בפועל to normalize, כי אין משתמשים בו הרבה, אלא בנורמאליזאציה, שהיא שם עצם שהוראתו קביעת יחסים כהלכתם; והוחלט, לפי הבנתי, שאפשר להשתמש באחד הביטויים הכלליים, כגון: יחסים כתקנם, יחסים כהלכתם; לדעתי אפשר להוסיף לזה גם נרמול.

הא' מלצר: עניין הנרמול מלווה אותי זה כמה חודשים בחילופי חוזרים מן הוועדה בתל-אביב, ומלכתחילה הייתי בעד נרמול. והנה בישיבה המשותפת העלה הא' רבין רעיון, שלא כדאי כלל לקבוע מונח לעניין הנורמאליזאציה, כי זה שייך רק לעניין יחסינו, או תיקון יחסינו, עם מצרים; הדבר הזה יחלוף, ואין צורך לקבוע מונח לזמן קצר. למעשה, מה שקוראים נורמאליזאציה לגבי מצרים, הוא לשון נקייה לעניין אחר - התפייסות, התחברות מחדש; אבל משתמשים לכך בשם נורמאליזאציה במובן מושאל. אך גם בשטחים רבים אחרים יש צורך במונח נורמאליזאציה, ולעניינים שאינם חולפים. ואם אנו קובעים מונח, הוא צריך לשמש אותנו בכל השטחים.

ונשאלת השאלה: במה גרוע נרמול מארגון, נטרול, נטרול, טלפון ועוד מלים רבות מסוג זה? ומה רע בנרמול? לדעתי, המלה לא פחות יפה משאר חברותיה.

הא' שלי: בשביל מה קיימת האקדמיה?

הא' מלצר: האקדמיה חייבת לעצור בעד דברים רעים, אך איננה חייבת להקפיד את ההתפתחות. נרמול זו מלה יפה, צורה קצרה בת שתי הברות. למה לא נסכים למלה שהיא כבר מקובלת בעיתונות? בעניין הזה נניח לעם. העיתונים כותבים כך - שיכתבו וייהנו מזה. ואנו לא נאסור על השימוש הזה, ולא ניראה כמתמיהים.

הא' אורנן: זוהי דרך המלך בלשון, "לסחוט" את המלה הלועזית, לקחת ממנה את העיצורים בלבד כשורש, ולעשות ממנה מלה במשקל עברי. אבל אני רוצה להסב את אוזנכם: כאשר שומעים את המלה נרמול היא מורגשת ככרוסום, כאילו נמלים רוחשות: העיצור רי"ש מורגש כנוסף על השורש. הצלצול איננו נעים לאוזן. (הא' מלצר: נעים מאוד.)

בדרך כלל נכון שהפיקה מלמה במשקל עברי היא דרך המלך. אבל אי אפשר שלא להבחין באפשרות שהרי"ש תיראה כתוספת לשורש קדום: נרמול - נמול. אי אפשר לנהוג רק לפי חוקי המשקל והשורש. אינני חושב שזוהי דרך נכונה לא לשים לב לטעם שבכך.

הא' מורג: חסרונותיה של ההצעה: סטנדרדיזאציה לנורמאליזאציה; העומס של השורש בכלל; קביעה ערכית. יש חילוקי דעות לגבי נרמול. אני מציע לא לתרגם, אלא לתת ללשון להתפתח, לסופרים ליצור, לעיתונאים לכתוב, ולא לקבוע עמדה לפי שעה. איננו חייבים לקבוע עמדה בכל עניין. ניתן לדברים להתפתח. אם יהיה צורך, נדון בזה בעוד חמש שנים.

הא' בלאו: אני רוצה להצטרף לדעתו של הא' מורג, אבל מסיבות אחרות. הוועדה בגלגוליה השונים לא הצליחה להציע הצעה ברורה. גם אנו כנראה לא נצליח להגיע לכך. נשאיר את העניין כמות שהוא, כפי שהחלטנו. (הא' פורת: או נחזיר זאת לוועדה).

הא' גולדנברג: הישיבה המשותפת לא הצליחה להגיע להחלטה מוסכמת, ולכן לא היה לה מה להציע למליאה. הדבר היחיד שהוסכם עליו הוא, שהמונחים שהוצעו לא השביעו את רצונם של החברים, וכי אם ישאלונו נוכל רק להשיב כי יש אפשרויות שונות להביע נורמאליזאציה בעברית, למשל - תקינות יחסים, יחסים תקינים. אילו עלתה במליאה הצעה חדשה שתסחף את כולנו בהסכמה מיידית, הייתה זו זוכה למעמד של "דעת האקדמיה"; כיוון שדבר כזה לא קרה, העניין נשאר למעשה כפי שהיה לפני שהועלה פה.

הא' ברוידא: בעיתונות העברית שלא אכפת לה להסתפק כל הזמן במלים שקל למצוא להן מקבילה עברית, כמו "דטאנט" או "לינקאג", לא נורא אם יישאר לעת עתה נרמול.

הא' בן-חיים: אינני מתאר לי ששאלת הנורמאליזאציה עלתה בדיונים בלי שנשאלה האקדמיה. כאשר האקדמיה נשאלת היא חייבת לתת תשובה. לפעמים אין לה תשובה. הא' רבין טען כי אין צורך במונח מיוחד, שזו מלה כללית ואפשר להביע אותה בצורות שונות כגון יחסים תקינים, יחסים כשורה.

הוועדה המשותפת החליטה לשלול נרמול ולא באה להציע דרך אחרת אחת. הוזכרה המלה נטרול. בדרך זו אפשר ליצור הרבה מלים, נכון. אבל מתי האקדמיה נוהגת כך? כאשר אין לה תחליף בעברית. אינני חושב שיש צורך בתחליף העברי לנרמול, אבל אפשר לומר כשורה, כהלכה. לכן חשבו רוב החברים שאין סיבה להשתמש במלה נרמול. זו הייתה הגישה של הוועדה המשותפת, ואני חושב שזוהי גישה נכונה.

דובר כאן על הערכיות של "תקינות". כלום "נורמלי" אין בו ערכיות? יש נורמליות בשלבים שונים. גם במחלה אפשר לדבר על נורמליות.

הא' רבין: לא רציתי לדבר, כי כפי שחדברים חובאו לפנינו, וכפי שנאמר כבר, זו לא הייתה ההחלטה שלנו. העניין חובא בצורה מטעה, כאילו קבעו מונחים. זה מה שגרם לוויכוח. לו היו רושמים את ההחלטה כפי שהסכמנו עליה, זאת אומרת לא להחליט אלא שיש כמה דרכים לומר זאת - היינו חוסכים את הוויכוח.

אם מותר לי להוסיף, אתנגד עקרונית שהאקדמיה תאשר מונחים לועזיים. אם אין לנו מונח עברי, איננו מציעים כלום. לא הוקמנו כדי לאשר מונחים לועזיים. ברשימות טכניות צריך לכתוב אותם, שכן אין מונח עברי. במקרה של נורמאליזאציה, אנו יכולים להגיד: אין מלה עברית. אנו מציעים דרכים מסוימות כדי לבטא בעברית את המונח הלועזי, אך לא קבענו מונח עברי. אולי תימצא מלה עברית מתאימה, אז תחליט האקדמיה.

הא' אבן־שושן: לא לשלול ולא לחייב.

הא' אברמסון: אני מעמיד להצבעה את ההצעה לפסול נרמול.

הא' ברוידא: אין צורך לפסול. אני מציע לא להצביע.

הא' מלצר: אין מה להצביע.

הא' אברמסון: כיוון שהושמעו דברים, פירוש הדבר שהאקדמיה מרשה להשתמש בנרמול.

הא' מלצר: לא מרשה.

הא' אברמסון: הובאה הצעה להוציא נרמול. אנו מסכימים לכך או לא?

הא' מלצר: אין צורך להחליט. למה לא נהיה שוגגים?

הא' רבין: אני רוצה להציע לנסח כך: אין מחליטים על נרמול, ואין מקבלים הצעת הוועדה למלים בשימוש כללי בעניין נרמול.

הא' אברמסון: היו חברים שהציעו. השאלה מהי דעתנו בעניין.

הא' אבן־שושן: לא מצאנו מונח אחר.

הא' אירמאי: אני מבקש לנסח החלטה, שנצביע עליה תחילה, כי היא מרחיקת לכת: מליאת האקדמיה אינה מחליטה בעניין המונח נורמאליזאציה.

הא' ברוידא: אני מציע לא להצביע, כי המלה תקינה מקובלת, ואין לנו הצעה מתאימה שמתקבלת על דעת הרוב. לכן אפשר לעבור לסדר היום לפי שעה.

הא' מלצר: ועדה מיוחדת בתל־אביב נשאלה על ידי מישהו.

הא' אברמסון: על ידי כל העיתונאים.

הא' מלצר: הוועדה ואחר כך המליאה דנו ולא מצאו מונח.

הא' אברמסון: יש חברים החושבים אחרת. אני מציע שנעמיד להצבעה: האם משאירים את המלה נרמול? אם הצעה זו תיפול, יציעו הצעות אחרות.

הא' אירמאי: בכל הגופים דנים ומצביעים תחילה על הצעה שהיא מרחיקת לכת. אני מציע לקבל החלטה שאין מחליטים.

הא' שלי: אתה חושב שהצעתך מרחיקת לכת. לדעתי מה שאני מציע מרחיק לכת.

הא' איתן: אנו עוסקים בנוקליזציה בתחום מדיניות וחברה. אני מבקש שבהחלטה תצוין עובדה זו, משום שיש מקצועות טכניים, שבהם כנראה אין בררה אלא לומר נרמול.

הא' בן-חיים: אני מציע את הנוסחה הבאה:
הובאה בפני האקדמיה הצעה לאשר את השימוש במלה נרמול. אין האקדמיה רואה לאשר את המלה נרמול שכן אפשר להביע את הדבר בכמה אופנים.

הא' אברמסון: מי בעד הנוסח כפי שהציע הא' בן-חיים?

הצבעה

14 -	בן-חיים	כפי שהציע הא' בן-חיים
9 -	נגדה	
4 -	נמנעו	

ההצעה לפי הנוסח של הא' בן-חיים, נתקבלה.

הוחלט - בתחום מדיניות וחברה - שלא לקבוע מונח מיוחד לנורמליזציה, אלא להשתמש בדרכים הקיימות בעברית להבעת עניין זה: תקינות, יחסים תקינים, להביא לידי תקינות.

הא' אברמסון: חבל שלא יוכלנו להגיע לדיון בסעיף ו' בסדר היום: דו"ח הוועדה לעברית בת זמננו ודיוני המנהלה בנושא זה.

הא' ברוידא: אני מציע לייחד לסעיף זה את הישיבה הבאה של המליאה.

הא' בן-חיים: כאשר הוכן סדר היום לישיבת המליאה, היה חבר אחד, הא' מורג, שסבר שהנושא עדיין לא הוכשר לדיון, כי אחד החברים, הא' קדרי, הוא בחו"ל ולא יוכל להשתתף בדיון. אמרנו שאנו מוכרחים לכלול את הנושא בסדר היום כיוון שניתנה הבטחה מפורשת למליאה שיובא בתחילת הדיונים במושב הקרוב. לכן כללנו זאת בסדר היום וקבענו לו סעיף אחרון. אמרנו שהדיון בסעיף זה ודאי לא יסתיים. על כל פנים עצם העלאת הנושא בסדר היום לא היה נתון למנהלה. המנהלה התחייבה לשלוח לחברים את הדו"ח, ולבסוף חוות דעתה עליו. בידכם היום להחליט שאתם רוצים להפסיק עכשיו את הישיבה ולהעמיד את הנושא כאחד הסעיפים הראשונים בסדר היום של ישיבת המליאה הבאה. לא הייתה לנו בררה אלא לשלוח את החומר ולכלול את הנושא בסדר היום. בהעמדת העניין בסעיף האחרון לא הייתה תחבולה שלא לדון במליאה בו.

הא' ברוידא: זה יהיה הסעיף הראשון והיחידי בישיבה הבאה.

הא' אברמסון: סעיף יחידי - אינני יכול להתחייב; סעיף ראשון - כן.
אני מודה לכם ונועל את הישיבה.